EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 18.10.2022
COM(2022) 547 final

# ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

## Stav energetické unie 2022

## (podle nařízení (EU) 2018/1999 o správě energetické unie a opatření v oblasti klimatu)

## 1. ÚVOD A HLAVNÍ BODY

Zpráva o stavu energetické unie podává přehled o nejnovějším politickém vývoji a popisuje pokrok, jehož bylo na úrovni Unie dosaženo při plnění cílů energetické unie, včetně cílů Unie v oblasti energetiky a klimatu pro rok 2030. **Vydání zprávy za rok 2022 shrnuje reakci energetické politiky EU na současnou energetickou krizi** a podrobněji popisuje její rozsah, předpokládané dopady a soudržnost. Tuto zprávu doprovází návrhy, které řeší ceny energií a bezpečnost dodávek před nadcházející zimou.

Nevyprovokovaná a neodůvodněná vojenská agrese Ruska proti Ukrajině dramaticky ovlivnila trhy s energií, vyvolala kolísání cen a nejistotu v oblasti energetiky po celém světě, což mělo dopady a důsledky pro energetický systém EU. EU a její členské státy **dynamicky mění své energetické strategie**, aby odrážely novou geopolitickou realitu a řešily potřebu cenově dostupné energie. To zahrnuje zintenzivněná opatření s cílem zvýšit dodávky plynu od důvěryhodných partnerů EU. **Rekordně vysoké ceny energií** od druhé poloviny roku 2021 byly umocněny konfliktem, kdy Rusko používá dodávky energií jako zbraň, a silně ovlivněny také rekordně vysokými teplotami v letním období. Je nezbytné **urychlit přechod na čistou energii a ukončit závislost na ruské energii**, co nejdříve bude možné[1], a to ještě před koncem tohoto desetiletí[2].

Zásadním novým prvkem v reakci evropské politiky na tuto bezprecedentní situaci je **plán REPowerEU**[3], který Komise předložila v květnu 2022 a který vychází z provádění Zelené dohody pro Evropu v plném rozsahu. Plán, který byl přijat spolu s novým společným sdělením o vnější energetické angažovanosti EU[4], zahrnuje soubor integrovaných opatření k **úsporám energie**, **diverzifikaci a zabezpečení dodávek energie**, **podpoře zavádění energie z obnovitelných zdrojů** a **inteligentní kombinaci investic a reforem**. Plán REPowerEU zvyšuje ambice legislativních návrhů **balíčku „Fit for 55“** v oblasti energetické účinnosti a obnovitelných zdrojů, které jsou v současné době v pokročilé fázi legislativních jednání.

Plánu REPowerEU předcházel návrh **nařízení o skladování plynu**[5], který byl spolunormotvůrci přijat dne 27. června 2022, a zřízení **platformy EU pro nákup energie** v dubnu 2022. Po něm rychle následovaly intervence v mimořádné situaci, včetně sdělení „**Bezpečná zima díky úsporám plynu**“[6], **nového legislativního nástroje** a **evropského plánu na snížení poptávky po plynu**, jehož cílem je snížit poptávku po plynu v Evropě o 15 % do jara příštího roku, a také návrhu **nařízení o intervenci v mimořádné situaci s cílem řešit vysoké ceny energie**[7], který byl na politické úrovni dohodnut na mimořádném zasedání Rady pro energetiku dne 30. září. Příloha I poskytuje přehled opatření přijatých s ohledem na rostoucí ceny energií od října 2021.

Zpráva o stavu energetické unie 2022 zdůrazňuje, že **energetická unie** pomůže urychlit provádění Zelené dohody pro Evropu, podpoří energetickou bezpečnost a cenovou

[1] Versailleské prohlášení hlav států a předsedů vlád (ze dne 10. a 11. března 2022), strana 5, závěry Evropské rady ze dne 24. a 25. března 2022, bod 15.
[2] Sdělení REPowerEU (COM(2022) 108 final – 8. března 2022), strana 2.
[3] COM(2022) 230 final.
[4] JOIN(2022) 23 final.
[5] COM(2022) 135 final.
[6] COM(2022) 360 final.
[7] COM(2022) 473 final.

dostupnost, využívání energie z obnovitelných zdrojů a úspory energie a opatření v oblasti energetické účinnosti. Dále se zabývá podporou EU poskytovanou jejím sousedům a novými partnerstvími, která byla navázána s cílem urychlit celosvětový a spravedlivý přechod na zelenou energii.

Spolu s touto zprávou Komise zveřejňuje energetické přehledy pro každý členský stát, které poskytují ucelený přehled o jeho energetické situaci. V nejbližší době budou zveřejněny doprovodné přílohy zprávy o stavu energetické unie 2022:

- Zpráva o energetických dotacích v EU 2022,
- Pokrok EU v oblasti klimatu 2022,
- Zpráva o dosahování cílů v oblasti energie z obnovitelných zdrojů pro rok 2020 (2022),
- Zpráva o plnění cílů v oblasti energetické účinnosti pro rok 2020 (2022),
- Pokyny pro sdílení nákladů a přínosů v projektech přeshraniční spolupráce v oblasti energie z obnovitelných zdrojů,
- Zpráva o posouzení podpory elektřiny z obnovitelných zdrojů poskytované prostřednictvím výběrových řízení,
- Zpráva o pokroku v oblasti konkurenceschopnosti technologií čisté energie,
- Zpráva o jakosti paliv,
- Zpráva o fungování trhu s uhlíkem (ETS).

***Stav energetické unie 2022 – hlavní zjištění***

- ***Současné vysoké a kolísavé ceny energií mají dopad na spotřebitele*** *ve všech členských státech EU, a to nejen na domácnosti s nízkými příjmy, ale i na domácnosti s nižšími středními příjmy, malé a střední podniky a průmyslová odvětví. V letech 2019 až 2022 se v členských státech EU podíl výdajů na energii*[8] *v průměru zvýšil o více než třetinu, přičemž v některých zemích se tento podíl téměř zdvojnásobil*[9]*. Podle údajů Eurostatu nebylo v roce 2020 schopno udržet své domovy dostatečně vytápěné zhruba 35 milionů občanů EU (přibližně 8 % obyvatel EU). Nárůst cen energií, který začal v roce 2021 a zhoršil se s ruskou invazí na Ukrajinu v únoru 2022, spolu s dopadem krize COVID-19 pravděpodobně zhoršily již tak obtížnou situaci mnoha občanů EU.*

- ***Všechny členské státy zavedly opatření pro řešení vyšších cen energie****. K odvrácení krize byla přijata vnitrostátní opatření související se* ***souborem opatření*** *Komise* ***„Řešení nárůstu cen energie: soubor opatření a podpor“ z října 2021***[10]*. Byly například stanoveny regulované ceny / sociální tarify; byly zavedeny energetické poukázky a dočasné dotace pro soukromé spotřebitele a podnikové spotřebitele (včetně malých a středních podniků a průmyslových odvětví). Dalším klíčovým opatřením, které členské státy přijaly, aby zmírnily dopad vyšších cen energie na koncového spotřebitele, je snížení daní a síťových sazeb souvisejících s energií. V několika případech se jedná o dotace na fosilní paliva, které pravděpodobně ovlivní cíle a závazky EU.*

[8] To nezahrnuje náklady na pohonné hmoty.

[9] Evropská komise (připravuje se): Zpráva o cenách a nákladech na energie 2022.

[10] COM(2021) 660 final.

- ***Unijní* zásobníky plynu byly k polovině října naplněny z více než 91 %**. *14 členských států již ke dni 5. října 2022 překročilo 80 % a oproti 80% cíli ke dni 1. listopadu 2022 mají značný náskok.*

- ***Podíl ruského plynu přiváděného plynovody na dovozu EU klesl ze 41 %** v roce 2021 **na 9 %** v září 2022. Zkapalněný zemní plyn **(LNG) představuje nyní klíčový zdroj dodávek**, přičemž činí **32 % celkového čistého dovozu plynu do EU**.*

- *V roce 2021 došlo **k mírnému nárůstu dotací na ropu, uhlí a zemní plyn**, zatímco dotace na výrobu elektřiny z fosilních paliv poklesly, přičemž dotace na fosilní paliva zůstaly celkově poměrně stabilní. **Dotace na energii z obnovitelných zdrojů** se v roce 2020 zvýšily o 7 % a **v roce 2021 opět mírně poklesly**. **Dotace na energetickou účinnost** v roce 2020 klesly, ale **v roce 2021 se opět zvýšily**.*

- ***EU výrazně překročila cíl snížení emisí do roku 2020** stanovený Rámcovou úmluvou OSN o změně klimatu a v roce 2020 dosáhla v EU snížení domácích čistých emisí skleníkových plynů (bez LULUCF[11]) o 32 %. Předběžné odhady ukazují, že se za rok 2021 očekává opětovný nárůst emisí, které však ve srovnání s úrovní před pandemií stále klesají.*

- ***Cíle EU v oblasti energetické účinnosti a energie z obnovitelných zdrojů pro rok 2020 byly překročeny**. Konečná spotřeba energie byla o 5,4 % nižší než cílová hodnota pro rok 2020 a spotřeba primární energie o 5,8 % nižší než cílová hodnota pro rok 2020. EU dosáhla 22,1% podílu energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie, čímž překročila 20% podíl, na nějž cílí směrnice o obnovitelných zdrojích energie z roku 2009.*

- *V roce 2019 **nahradil nárůst využití energie z obnovitelných zdrojů přibližně 155,6 Mtoe fosilních paliv** a v roce 2020 **přibližně 164,6 Mtoe**. To odpovídá úsporám **ve výši 43,5 miliardy EUR**, které EU vzniknou v roce 2019 **díky zamezení používání fosilních paliv**, a **34,6 miliardy EUR** v roce 2020.*

- *Od května do srpna 2022 **vyrobila EU rekordních 12 % elektřiny ze slunečního záření** a **13 % z větru**. Prvotní indikace naznačují, že **rok 2022 bude pro evropský trh solární fotovoltaiky rekordním**, přičemž roční nárůst zavádění na největších trzích členských států EU se bude pohybovat mezi 17 a 26 %. Ve srovnání s předchozími roky se však **v létě 2022 ze 14 % na 11 % snížila výroba elektřiny z vodní energie**, a to v důsledku nízké hladiny vody v řekách a nádržích způsobené suchem.*

- ***Očekává se, že podíl obnovitelných zdrojů na skladbě zdrojů elektrické energie vzroste z 37 % v roce 2021 na 69 % v roce 2030**. Pro urychlení tohoto procesu je třeba prioritně řešit **těžkopádné postupy udělování povolení, problémy s integrací do sítě** a **potíže v dodavatelských řetězcích**.*

- *EU zůstává v čele výzkumu čisté energie, přičemž členské státy neustále zvyšují veřejné investice do výzkumu a inovací a EU potvrzuje své vedoucí postavení v technologiích, jako je větrná energie na moři. K posílení konkurenceschopnosti EU je však zapotřebí*

[11] Využívání půdy, změny ve využívání půdy a lesnictví.

***více veřejných a soukromých investic do výzkumu a inovací, přenos do výrobního měřítka a zavádění v praxi.***

- ***Na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni se** podstatně **rozšířily možnosti financování evropského vodíkového hodnotového řetězce.** V rámci mechanismu významných projektů společného evropského zájmu byly jako pobídka k získání soukromých investic v odvětví vodíku schváleny veřejné investice do vodíkového hodnotového řetězce ve výši 10,6 miliardy EUR. V rámci nástroje pro oživení a odolnost bude na podporu vodíkových projektů k dispozici přibližně 10,6 miliardy EUR. Výrobci elektrolyzérů v Evropě se zavázali **zvýšit svou kapacitu výroby elektrolyzérů na desetinásobek: na 17,5 GW do roku 2025.***

- ***Členské státy provádějí opatření na zvýšení energetické účinnosti ve všech odvětvích**. V průmyslu jsou nyní podniky v některých případech povinny provést doporučení energetického auditu, pokud je doba návratnosti kratší než 5 let. Opatření na využití odpadního tepla přinášejí významný potenciál úspor. Členské státy provádějí opatření na energetickou renovaci, včetně programů určených pro sociální bydlení a řešení energetické chudoby, modernizaci veřejných budov, zejména škol, univerzit a zdravotnické infrastruktury.*

## 2. POSÍLENÍ ENERGETICKÉ BEZPEČNOSTI, DIVERZIFIKACE A URYCHLENÍ PROVÁDĚNÍ ZELENÉ DOHODY PRO EVROPU

**Ceny plynu a elektřiny dosáhly v roce 2022 historického maxima**. V uplynulém roce ceny elektřiny v Evropě rychle vzrostly na úroveň, která je mnohem vyšší než v posledních desetiletích. Tato dynamika je vnitřně spjata s vysokou cenou plynu, která zvyšuje cenu elektřiny vyrobené v plynových elektrárnách. **Ceny začaly rychle růst v druhé polovině roku 2021**, kdy se světová ekonomika zvedla po uvolnění omezení v rámci krize COVID-19. Následně tuto situaci ještě zhoršila ruská invaze na Ukrajinu.

Zároveň je **výroba elektřiny v EU na nižší než obvyklé úrovni**. **Rekordní teploty letošního léta** zvýšily poptávku po energii na chlazení a zvýšily tlak na výrobu elektřiny v důsledku sucha (což působilo problémy při výrobě elektřiny ve vodních elektrárnách) a vysokých teplot vody (což působilo problémy při výrobě elektřiny v jaderných elektrárnách). **Extrémní povětrnostní podmínky a jejich důsledky pro vodní zdroje tak přispěly k nedostatku energie a vysokým cenám energie**, což představuje zátěž pro spotřebitele, podniky a průmysl a tlumí hospodářské oživení. Další tlaky na ceny energetických a potravinářských komodit ze strany nabídky přispívají ke **globálním inflačním tlakům, což oslabuje kupní sílu domácností** a hospodářství.

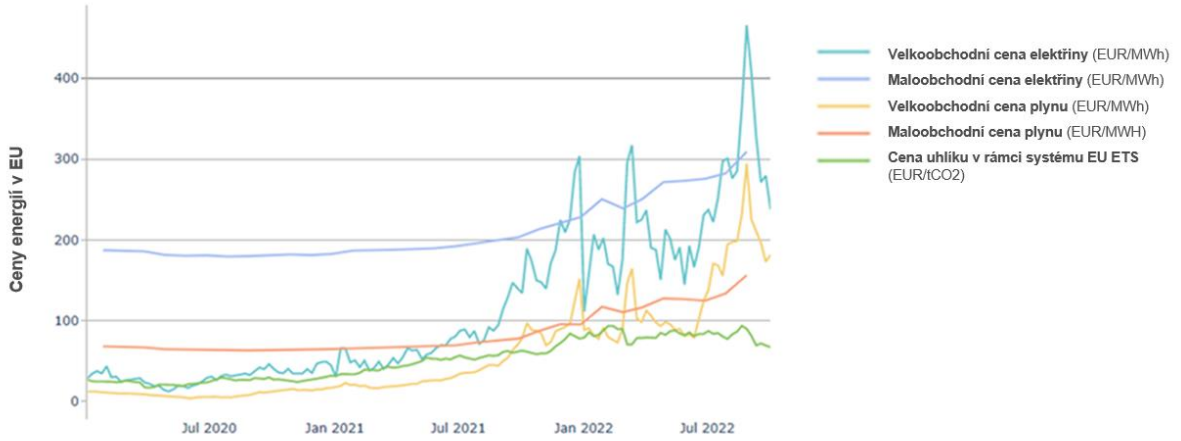


*Obrázek 1. Velkoobchodní a maloobchodní ceny plynu a elektřiny a ceny uhlíku v EU. Zdroje: Platts, VaasaETT.*

K návrhu **nařízení o intervenci v mimořádné situaci s cílem řešit vysoké ceny energie**, který **Komise** předložila dne 14. září, byla nalezena politická dohoda Rady pro energetiku v rekordně krátkém čase, a to dne 30. září. Stanovuje **cíl celkového snížení poptávky po elektřině** u všech spotřebitelů se zaměřením na snížení poptávky v době špičky, **strop příjmů pro inframarginální technologie** a **solidární příspěvek z nadměrných zisků** z činností v odvětví ropy, plynu, uhlí a rafinace. **Příjmy by** vybíraly členské státy a **přesměrovávaly** by je **spotřebitelům energie**, zejména **zranitelným domácnostem**, **těžce postiženým podnikům**, včetně malých a středních podniků, a **energeticky náročným odvětvím**. Rozšiřuje také soubor opatření a podpor k řešení nárůstu cen energie, který je členským státům k dispozici na pomoc spotřebitelům, což by umožnilo regulované ceny elektřiny pod úrovní nákladů a rozšířilo regulované ceny i na malé a střední podniky.

Kromě této iniciativy ke snížení cen elektřiny navrhla Komise 18. října soubor opatření, který má **srazit cenu zemního plynu a posílit solidaritu mezi členskými státy**. Komise navrhla vybavit EU právními nástroji pro **společný nákup plynu**, zajistit toky plynu tam, kde je zapotřebí, a posílit schopnost EU rychle reagovat v případě mimořádné situace tím, že budou stanovena **standardní pravidla pro dvoustranné dohody o solidaritě** pro ty členské státy, které je dosud neuzavřely. V zájmu snížení cen plynu by agentura ACER byla pověřena vypracováním **nového, doplňkového referenčního ukazatele pro nákupy LNG**. V reakci na probíhající energetickou krizi Komise taktéž navrhuje zavést mechanismus **pro omezení cen prostřednictvím hlavní evropské burzy pro obchodování s plynem** (TTF), který by se aktivoval v případě potřeby.

Komise pečlivě sleduje průběh **probíhajících posouzení přiměřenosti, která by měla poskytnout přehled o konkrétních rizicích pro letošní zimu**, a diskutuje o nich s členskými státy. Tato posouzení vycházejí z nejaktuálnějších opatření a stavu výrobních zdrojů v zimním období a z opatření potřebných k řešení konkrétních rizik. Uvedená opatření by měla plně respektovat vnitřní trh, neboť přeshraniční obchod je nejen základním prvkem vnitřního trhu, ale také klíčovým prvkem evropské solidarity v oblasti elektřiny a plynu. Jakékoli nepatřičné omezení proto může ohrozit bezpečnost dodávek elektřiny v členských státech, regionech a EU.

## 2.1 DODÁVKY ENERGIE

**Od počátku ruské invaze na Ukrajinu manipuluje Rusko s dodávkami plynu s cílem podkopat solidaritu a energetickou bezpečnost EU**. Celkem třináct členských států je přímo postiženo částečným nebo úplným **omezením dodávek**[12], přičemž **pět členských států** (Bulharsko, Polsko, Litva, Lotyšsko a Finsko) **již nedostává** z Ruska **plyn žádný**. **Gazprom postupně snížil tok plynu** plynovodem Nord Stream 1 do začátku září na nulu a nedávné incidenty týkající se plynovodů Nord Stream 1 a 2 byly pro EU dalším varovným signálem k posílení bezpečnosti dodávek a zvýšení připravenosti na řešení vážných scénářů narušení. Energetický systém EU je robustní, a to i s ohledem na hybridní hrozby. Kromě aktivit v oblasti bezpečnosti dodávek energie však musíme pokračovat v práci na ochraně kritické infrastruktury a kybernetické bezpečnosti. Neustálé manipulace s **dodávkami plynu** do EU vedly k výraznému snížení podílu Ruska na našich dovozech pomocí plynovodů. Zatímco v roce 2021 Ruská federace do EU dodávala 41 % dováženého zemního plynu, **do září 2022 klesl dovoz ruského plynu přiváděného plynovody na 9 %**.

Díky provádění plánu REPowerEU a vnější energetické strategie EU byl stálý pokles ruských dodávek od začátku války kompenzován zvýšením alternativních dodávek plynu díky úspěšnému úsilí o spolupráci s našimi mezinárodními partnery. Od ledna do července vzrostly dodávky zkapalněného zemního plynu (LNG), který nepochází z Ruska, o 19 miliard $m^3$ a dodávky plynovody o 14 miliard $m^3$. **LNG je nyní klíčovým zdrojem dodávek a představuje 32 % celkového čistého dovozu plynu**. Hlavními dodavateli EU jsou Norsko a USA.

Komise se rovněž rozhodla jednat o důležitém prvku připravenosti na zimu: **uskladňování zemního plynu**. Nařízení o uskladňování stanovilo cíl, aby do listopadu 2022 bylo v zásobnících uskladněno alespoň 80 % plynu. Pokud jde o aktuální stav, v polovině října byly **zásobníky plynu v EU naplněny** z více než 91 %, přičemž 14 členských států už 80% minimum překročilo do 5. října 2022. Všechny členské státy své trajektorie uskladňování dodržují a Komise pokračuje v práci na provádění nařízení, aby zajistila, že žádný z členských států nebude mít s dosažením těchto cílů potíže.

**Dodávky elektřiny v EU byly ovlivněny i některými dalšími narušeními.** Zatímco EU vyrobila od května do srpna 2022 rekordních 12 % elektřiny ze **sluneční energie** a 13 % z **větrné energie**, podíl **vodní energie**[13] klesl oproti předchozím letům ze 14 % na 11 %, a to kvůli nízkým hladinám vody v některých řekách a nádržích v souvislosti s letními suchy.

V roce 2020 připadalo na **jaderné** elektrárny přibližně 24,6 %[14] celkové výroby elektřiny v EU. **Jaderný park EU** však **stárne, a dokud nebudou zahájeny nové investice, jeho celkový výstup bude do konce desetiletí dočasně klesat**[15]. Sucha a vysoké teploty vedly k nedostatku chladicí vody pro jaderné elektrárny a k nízkým hladinám vody, které ztěžovaly výrobu a přepravu jaderného paliva. To v roce 2022 vedlo k nižší produkci.

[12] BG, PL, DE, FI, DK, NL, IT, FR, AT, CZ, SK, LV – a LT, která se sama rozhodla zastavit veškerý dovoz z Ruska.

[13] V rámci programu Copernicus nabízí služba v oblasti změny klimatu (C3S) podporu odvětví energie z obnovitelných zdrojů prostřednictvím specializovaných produktů zaměřených na výrobu fotovoltaické, větrné a vodní energie v téměř reálném čase (historické údaje, údaje téměř v reálném čase a odhady podle různých scénářů).

[14] Nejnovější údaje Eurostatu: Statistika jaderné energie – Vysvětlení statistik (europa.eu).

[15] Předpokládá se, že do roku 2030 bude mít jaderná energie 16% podíl na hrubé výrobě elektřiny (modelování „Fit for 55“) a do roku 2050 15% podíl na výrobě elektřiny (sdělení „Čistá planeta pro všechny“ a plán dosažení cíle v oblasti klimatu).

**Od března 2022 byl pozorován převis poptávky, a dokonce i nedostatek** některých **klíčových ropných produktů** (zejména nafty, leteckého paliva a topného oleje), **a to zejména v důsledku rostoucí poptávky** a sankcí, které v očekávání celoevropských opatření uvalily hospodářské subjekty v EU samotné. Situaci v létě zhoršily **incidenty v některých rafineriích v EU a také některé logistické potíže** způsobené nízkým stavem vody v Rýně a Dunaji, které jsou klíčovými vodními cestami pro přepravu paliv. To přimělo některé členské státy **uvolnit nouzové zásoby ropy**, aby nahradily nedostatek ropných produktů. Komise v úzké spolupráci s členskými státy a Evropskou koordinační skupinou pro ropu průběžně sleduje vývoj.

### 2.2 DIVERZIFIKACE DODÁVEK ENERGIE V EU

EU má jako největší dovozce zemního plynu na světě dlouhodobou strategii **diverzifikace zdrojů a dovozních tras zemního plynu**. To zahrnuje propojení EU s novými zdroji dodávek, například prostřednictvím **jižního koridoru pro přepravu plynu** a nových zdrojů LNG v oblasti Středozemního moře. Úsilí o diverzifikaci se v poslední době zrychlilo, například díky plynovodu **Baltic Pipe**, podporovanému transevropskými energetickými sítěmi, který byl slavnostně otevřen dne 28. září 2022. Plynovod Baltic Pipe zvyšuje diverzifikaci dodávek plynu ve středovýchodní Evropě a pobaltských státech otevřením nové dovozní trasy ze Severního moře do EU. Umožní dovážet až 10 miliard $m^3$ plynu ročně z Norska do Polska a přepravovat 3 miliardy $m^3$ plynu z Polska do Dánska. Nedávno, dne 1. října, bylo také slavnostně otevřeno propojovací vedení Řecko-Bulharsko, které mění pravidla hry v rámci strategie diverzifikace a odolnosti.

Vzhledem k současnému tlaku na dodávky energie zřídily Komise a členské státy **platformu EU pro nákup energie** jako **dobrovolný koordinační mechanismus na podporu nákupu plynu, LNG a vodíku**, jehož cílem je přispět k diverzifikaci dodávek plynu. Platforma EU pro nákup energie se opírá o tři pilíře: agregaci poptávky po plynu pro společný nákup, optimalizaci využití infrastruktury v EU s cílem podpořit změny ve struktuře toků a koordinaci spolupráce s mezinárodními partnery.

Platforma urychleně **uzavřela dohody se spolehlivými a důvěryhodnými partnery v oblasti energetiky** s cílem diverzifikovat a zabezpečit dodávky energie do EU v krátkodobém a střednědobém horizontu. Dne 15. června 2022 byla v Káhiře uzavřena třístranná dohoda mezi **EU, Egyptem a Izraelem** o podpoře vývozu dodávek plynu z Izraele do EU prostřednictvím egyptských terminálů LNG. Dne 18. července 2022 podepsaly **EU a Ázerbájdžán** memorandum o porozumění o strategickém partnerství v oblasti energetiky. Nové memorandum o porozumění podpoří zdvojnásobení kapacity jižního koridoru pro přepravu plynu na nejméně 20 miliard metrů krychlových ročně od roku 2027 v souladu s plánem REPowerEU a zároveň bude nadále zajišťovat atraktivní a stabilní podmínky pro dodávky zemního plynu do EU, což odráží dlouhodobý charakter energetického partnerství mezi EU a Ázerbájdžánem. EU navíc zintenzivnila dialog ohledně zvyšování dodávek plynu se svými důvěryhodnými partnery, včetně Spojených států, Norska a Alžírska. Zintenzivnila také diskuse s Kanadou ohledně možných dodávek ve střednědobém horizontu.

Ve svém přímém **sousedství** podnikla EU odvážný a bezprecedentní krok, aby podpořila nouzovou synchronizaci ukrajinské a moldavské elektrické sítě s evropskou kontinentální sítí, čímž zachovala stabilitu sítě a vytvořila podmínky pro vzájemně výhodný obchod s elektřinou.

Vzhledem k tomu, že pro úspěch tohoto mechanismu jsou klíčové vstupy od společností působících na trhu s plynem, Komise také **zřizuje odvětvovou poradní skupinu**[16]. Tato skupina bude Komisi radit ohledně praktického provádění společného nákupu a technických specifikací pro společný nákup v souladu s potřebami odvětví. Bude se zabývat opatřeními, jako jsou společná výběrová řízení a vytváření společných podniků pro nákup plynu.

Spolupráce s odvětvím již přináší výsledky. Například provádění akčního plánu REPowerEU pro **biomethan** dosáhlo významného milníku oficiálním zahájením **průmyslového partnerství pro biomethan (BIP)**. Akční plán usnadní dosáhnout roční produkce 35 miliard $m^3$ udržitelného biomethanu v EU do roku 2030. Průmyslové partnerství pro biomethan bude podporovat provádění akčního plánu prostřednictvím několika pracovních skupin složených z odborníků z odvětví, veřejných orgánů primárního sektoru, akademické obce a občanské společnosti.

Kromě toho bylo **v rámci platformy pro nákup energie zřízeno pět regionálních skupin**, do nichž se zapojila Komise, členské státy a určené země Energetického společenství. Díky nim bude možné lépe porozumět potenciální poptávce po plynu, která bude po zavedení režimu společného nákupu brána v potaz.

**Diverzifikace tras musí být doprovázena diverzifikací zdrojů energie**, například posílením obnovitelných zdrojů energie, urychlením zavádění vodíku z obnovitelných zdrojů, rozšířením udržitelného biomethanu, snížením spotřeby fosilních paliv v odvětvích průmyslu a dopravy, kde je obtížné snížit emise skleníkových plynů, a urychlením postupů udělování povolení a inovací.

Co se týče **využití domácích zdrojů**, v roce 2021[17] byl zaznamenán rekord v podobě 36 GW nově instalované kapacity výroby energie z obnovitelných zdrojů. Díky nárůstu podílu **energie z obnovitelných zdrojů nahradila EU** v roce 2020 **přibližně 164,6 Mtoe a** v roce 2019 přibližně **155,6 Mtoe fosilních paliv** ve srovnání s úrovní využívání energie z obnovitelných zdrojů v roce 2005. To odpovídá úsporám **ve výši 43,5 miliardy EUR**, které EU díky nepoužívání fosilních paliv společně ušetřila v roce 2019, **a 34,6 miliardy EUR** v roce 2020[18]. Úspory fosilních paliv díky zavádění obnovitelných zdrojů, které by se výrazně zvýšily při dosažení navrhovaného cíle 45 % obnovitelných zdrojů do roku 2030, by umožnily EU postupně snížit závislost na fosilních palivech z Ruska až na nulu do roku 2027.

Dobře propracované politiky EU v oblasti zavádění obnovitelných zdrojů energie dostaly po přijetí plánu REPowerEU výrazný impuls, který napomohl masivnímu nárůstu využití obnovitelných zdrojů energie i ve všech odvětvích konečné spotřeby. Prvotní indikace naznačují, že **rok 2022 bude pro evropský trh solární fotovoltaiky rekordní**, přičemž roční nárůst zavádění na největších trzích členských států EU se bude pohybovat mezi 17 % a 26 %[19]. Celkově se **očekává, že podíl obnovitelných zdrojů na výrobě elektřiny vzroste z 37 % v roce 2021[20] na 69 % v roce 2030**.

V souvislosti s **vodíkovým akcelerátorem** navrženým v akčním plánu REPowerEU Komise poskytla odhad investičních potřeb a dodatečných nákladů se zvláštním zaměřením na nahrazení využívání zemního plynu. Předsedkyně Komise ve svém zářijovém projevu o stavu

[16] https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?lang=cs&groupID=3865

[17] https://www.iea.org/news/renewable-power-is-set-to-break-another-global-record-in-2022-despite-headwinds-from-higher-costs-and-supply-chain-bottlenecks

[18] https://www.eurobserv-er.org/pdf/20th-annual-overview-barometer/

[19] Global Market Outlook For Solar Power 2022-2026 (Výhled globálního trhu solární energie na období 2022–2026) – SolarPower Europe.

[20] European Electricity Review 2022 (Evropský přehled elektřiny 2022) | Ember (ember-climate.org).

Unie před Evropským parlamentem oznámila zřízení **Evropské vodíkové banky**. Cílem vodíkové banky je posunout trh s vodíkem od niky k velkému měřítku urychlením výroby a využívání vodíku z obnovitelných zdrojů a jejich propojením prostřednictvím koordinovaného rozvoje nezbytných infrastruktur.

Pokud jde o příspěvek **jaderné energie** k bezpečnosti dodávek elektřiny v nadcházejících letech, členské státy musí včas rozhodnout o investicích do dlouhodobého provozu stávajících jaderných elektráren a o vhodných zlepšeních bezpečnosti a účinnosti, včetně opatření pro přizpůsobení se změně klimatu. Kromě toho Komise a Zásobovací agentura Euratomu (ESA) ve spolupráci s členskými státy a jejich orgány zvyšují úsilí o **zmírnění rizik** v některých členských státech[21] souvisejících s **bezpečností dodávek ruského jaderného paliva a služeb jaderného palivového cyklu**, jakož i zařízení a technologií, aby zajistily dostupnost alternativních dodávek paliva z EU a od spolehlivých mezinárodních partnerů.

### 2.3 POPTÁVKA PO ENERGII

**Zlepšování energetické účinnosti a snižování poptávky po energii je klíčové k ochraně před možnými narušeními dodávek a k minimalizaci jejich dopadů a nákladů**. To může být často nejlevnější, nejbezpečnější a nejčistší způsob, jak snížit naši závislost na dovozu fosilních paliv z Ruska a zároveň přispět ke snížení emisí skleníkových plynů a látek znečišťujících ovzduší, což přispívá k boji proti změně klimatu.

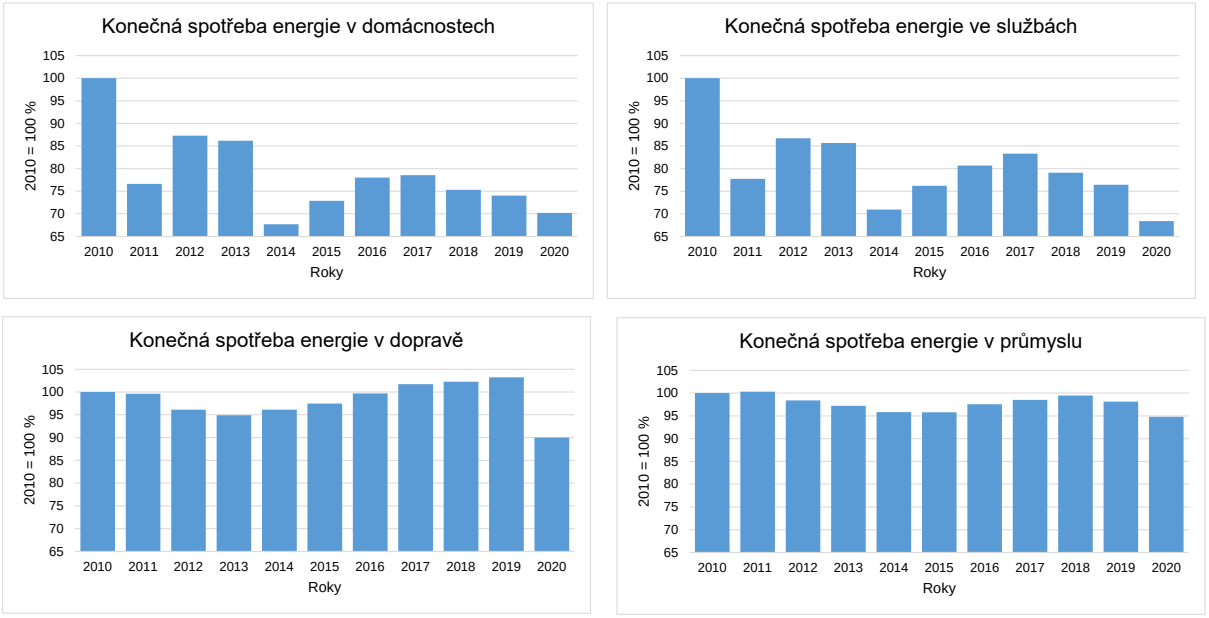


*Obrázek 2: Snížení konečné spotřeby energie v průmyslu, dopravě, domácnostech a službách. Zdroj: Eurostat, 2022*[22].

[21] Ze třinácti členských států EU vyrábějících jadernou energii jsou čtyři členské státy plně a jeden částečně závislé na dodávkách ruského jaderného paliva. Některé z těchto zemí jsou obzvláště zranitelné, protože jaderná energie představuje velký podíl na výrobě elektřiny (až 53,8 %) a jejich závislost na dalších ruských dodávkách energie (plyn, ropa) je vysoká.

[22] Grafy pro domácnosti a služby byly korigovány tak, aby zohledňovaly klimatické podmínky. Korekční faktor spojený s klimatickými podmínkami se získá vydělením počtu vytápěcích denostupňů naměřených v jednotlivých letech průměrným počtem vytápěcích denostupňů v období 1980–2004.

V květnu 2022 Komise navrhla soubor iniciativ počínaje **plánem „Úspory energie v EU“**, který má členským státům pomoci navrhnout nejlépe přizpůsobená opatření ke snížení spotřeby energie. Komise také v červenci 2022 navrhla **nový legislativní nástroj** a **evropský plán na snížení poptávky po plynu** s cílem snížit spotřebu plynu v Evropě o 15 % do jara příštího roku a Rada dne 5. srpna 2022 přijala nařízení o snížení poptávky po plynu[23]. Členské státy nyní provádějí opatření ke snížení poptávky, která budou zohledněna v **aktualizaci národních plánů pro stav nouze, jež má být provedena na konci října 2022**.

V souladu s cíli plánu **REPowerEU** a balíčku **„Bezpečná zima díky úsporám plynu“ přijala většina členských států opatření na podporu úspor energie** v budovách, průmyslu a dopravě v krátkodobém horizontu. Mnoho z nich zavedlo komunikační kampaně. **Několik členských států zavedlo opatření ke stanovení maximálních teplot vytápění a minimálních teplot chlazení** v určitých kategoriích budov a doporučení ke snížení maximální rychlosti na dálnicích. Některé **členské státy rovněž přijaly komplexnější a strukturální opatření**, která se projeví již v nadcházejícím zimním období, a to **buď zpřísněním stávajících předpisů, nebo doplněním stávajících režimů podpory** pro budovy, průmysl a dopravu.

Kromě toho **Komise navrhla zvýšit cíl EU v oblasti energetické účinnosti do roku 2030 na 13 %, aby se zvýšilo soukromé financování energetické účinnosti**. V roce 2023 také zahájí s finančním sektorem činnost evropské koalice na vysoké úrovni pro financování energetické účinnosti.

V rámci plánu REPowerEU Komise rovněž navrhla, aby **všechny nové budovy byly navrženy tak, aby optimalizovaly svůj potenciál pro výrobu solární energie**, coby součást probíhající revize směrnice o energetické náročnosti budov (EPBD). Cílem této revize je **úplná dekarbonizace evropského fondu budov do roku 2050**, minimální normy energetické náročnosti, které mají zahájit energeticky účinnou renovaci budov, zvýšení míry renovací do roku 2030, postupné ukončení vytápění fosilními palivy a maximalizace potenciálu solární energie v budovách. Uvedená opatření budou důležitá pro zranitelné domácnosti, zejména v současné situaci vysokých cen energií.

Přezkum a aktualizace stávajících nařízení pro výrobky spojené se spotřebou energie tvoří hlavní náplň **pracovního plánu týkajícího se ekodesignu a označování energetickými štítky[24], přičemž prioritou jsou spotřebiče pro vytápění a chlazení**. Zároveň probíhá ambiciózní revize směrnice o ekodesignu[25].

### 2.4 SPRAVEDLIVÁ TRANSFORMACE, CENOVÁ DOSTUPNOST A UDRŽITELNOST

*Spravedlivá transformace a cenová dostupnost*

**Politický rámec pro prosazování spravedlivé energetické a klimatické transformace** se zaměřuje na regiony, odvětví a podniky s vysokou intenzitou emisí skleníkových plynů nebo vysokou závislostí na těžbě tuhých fosilních paliv. **Uhelné regiony, regiony s těžbou rašeliny a ropné břidlice a regiony s vysokou uhlíkovou náročností, které jsou přechodem ke klimatické neutralitě nejvíce postiženy, mohou získat finanční prostředky z mechanismu pro spravedlivou transformaci**. Komise usiluje o přijetí všech

[23] https://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2022/08/05/council-adopts-regulation-on-reducing-gas-demand-by-15-this-winter/
[24] C/2022/2026, Úř. věst. C 182, 4.5.2022, s. 1.
[25] https://environment.ec.europa.eu/publications/proposal-ecodesign-sustainable-products-regulation_en

plánů spravedlivé územní transformace do konce roku 2022 a podporuje všechny regiony prostřednictvím platformy pro spravedlivou transformaci a iniciativy pro uhelné regiony procházející transformací. Doporučení Rady ohledně zajištění spravedlivé transformace na klimatickou neutralitu, přijaté dne 16. června 2022, poskytuje další společný rámec pro komplexní a soudržné politiky zaměstnanosti, dovedností a sociální politiky, aby se zajistilo, že nikdo nebude opomenut, v souladu s evropským pilířem sociálních práv.

**Dopad vysokých a kolísavých cen energií na spotřebitele, malé a střední podniky a průmyslová odvětví** ve všech členských státech EU **je velmi znepokojivý**. V letech 2019 až 2022 se v průměru v členských státech EU podíl výdajů na energie[26] zvýšil o více než třetinu, přičemž v některých zemích se tento podíl téměř zdvojnásobil[27]. **Hrozí, že větší skupina** domácností nebude schopna platit účty za energie, což se dotkne nejen domácností s nízkými příjmy, ale také domácností s nižšími středními příjmy a v některých členských státech možná i dalších. Hrozí tak zhoršení situace energetické chudoby, kdy 35 milionů občanů EU (přibližně 8 % obyvatel EU) nebylo v roce 2020 schopno udržet své domovy dostatečně vytápěné. Proto je ještě naléhavější, aby členské státy řešily jak bezprostřední, tak „základní příčiny“ energetické chudoby a kombinovaly cílená mimořádná opatření s opatřeními dlouhodobějšími, jako jsou opatření v oblasti energetické účinnosti, a snižovaly případné negativní dopady politik v oblasti klimatu a energetiky. V květnu 2022 Komise zřídila koordinační skupinu[28] pro energetickou chudobu a zranitelné spotřebitele, která bude členským státům pomáhat při výměně zkušeností s řešením energetické chudoby.

Vysoké ceny energií mají navíc nerovnoměrný dopad nejen na domácnosti, ale i na podniky a průmysl, což způsobuje, že některé podniky a odvětví mají s dostupností energie značné problémy. V souladu s plánem REPowerEU se změna **dočasného krizového rámce pro státní podporu** týká možnosti poskytnout podporu na přechod na jiná paliva. Dočasný krizový rámec je rozšířen zejména na opatření, která urychlují zavádění energie z obnovitelných zdrojů a usnadňují dekarbonizaci průmyslových procesů. To znamená, že členské státy mohou podporovat investice do průmyslu, aby se postupně přestala používat fosilní paliva a vytvořilo se méně kolísavé podnikatelské prostředí prostřednictvím elektrifikace, energetické účinnosti a přechodu na využívání obnovitelných zdrojů energie a vodíku z elektřiny.

Členské státy zavedly celou řadu **podpůrných opatření**, včetně opatření založených na souboru opatření a podpor k řešení nárůstu cen energie. Členské státy mimo jiné poskytly přímou podporu příjmů, snížení daní a odvodů a slevy z účtů spotřebitelů za energii a opatření na podporu energetické účinnosti a výroby energie z obnovitelných zdrojů na místě. Členské státy rovněž zasáhly do maloobchodních cen elektřiny a plynu. V rámci sdělení REPowerEU z března 2022[29] **poskytla Komise pokyny k uplatňování státních zásahů do stanovování cen** pro dodávky elektřiny, aby zajistila, že budou ve prospěch spotřebitelů během této současné krize a posílí hospodářskou soutěž ve prospěch spotřebitelů v dlouhodobém horizontu. Kromě toho, jak je uvedeno ve sdělení o krátkodobých intervencích na trhu a dlouhodobém zlepšení uspořádání trhu s elektřinou, Komise předložila právní předpisy, které umožňují regulaci maloobchodních cen pro malé a střední podniky a domácnosti pod úrovní nákladů. K tomu byla nalezena politická dohoda na mimořádném zasedání Rady pro energetiku dne 30. září.

[26] To nezahrnuje náklady na pohonné hmoty.
[27] Evropská komise (připravuje se) Zpráva o cenách a nákladech na energii v roce 2022.
[28] https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?lang=cs&groupID=3849
[29] COM(2022) 108 final.

Pokud jde o **mezinárodní angažovanost a spolupráci**, EU v návaznosti na oznámení učiněná na konferenci COP26 dosáhla významného pokroku v provádění globálního metanového závazku a partnerství pro spravedlivou energetickou transformaci s Jihoafrickou republikou.

*Udržitelnost*

Další **snižování znečištění ovzduší** je nezbytné pro dosažení ambicí stanovených v akčním plánu pro nulové znečištění a pro reakci na stále vysoký počet předčasných úmrtí souvisejících se znečištěním ovzduší. **Plán REPowerEU** a aktualizace vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu **představují příležitost k dalšímu snížení emisí látek znečišťujících ovzduší**, a to prostřednictvím zlepšení energetické účinnosti a přechodu na nespalovací obnovitelné zdroje energie, zejména solární a větrné. Diverzifikace dodávek a zdrojů energie, byť jen dočasná, s sebou zároveň nese rizika spojená se zvýšenou závislostí na uhlí a bioenergii, což by vedlo k vyššímu znečištění ovzduší.

**Celkový vliv na kvalitu ovzduší se bude pravděpodobně lišit geograficky**, což bude předmětem **třetího výhledu pro čisté ovzduší**[30] jako součásti širší **zprávy o monitorování a výhledu nulového znečištění**. Taková analýza může členským státům pomoci při volbě způsobů provádění, aby se zabránilo tomu, že krátkodobé potřeby budou ohrožovat dlouhodobé cíle v oblasti veřejného zdraví.

Práce na revizi **směrnic o kvalitě vnějšího ovzduší**, která má více sladit evropské normy kvality ovzduší s revidovanými pokyny pro kvalitu ovzduší přijatými Světovou zdravotnickou organizací v roce 2021, jsou v plném proudu a očekává se, že legislativní návrh bude přijat do konce roku. To povede k dalšímu zlepšení kvality ovzduší všude v EU a k tomu, že bude více než kdy jindy nutná úzká koordinace napříč oblastmi politik, aby se různé politiky vzájemně posilovaly.

Přestože přechod od technologií parních turbín k výrobě energie z obnovitelných zdrojů ze sluneční a větrné energie sníží celkovou spotřebu sladké vody, vznikne další potřeba sladké vody v důsledku intenzivnějšího zavádění výroby vodíku z obnovitelných zdrojů, zejména na místní úrovni. Při zvažování zavádění dalších kapacit elektrolyzérů je proto důležité dodržovat rámcovou směrnici o vodě.

## 3. POKROK V ENERGETICKÉ UNII – HODNOCENÍ STAVU VŠECH ROZMĚRŮ POLITIKY V OBLASTI ENERGETIKY A KLIMATU

### 3.1 Dekarbonizace a emise skleníkových plynů

Nejnovější zprávy Mezivládního panelu pro změnu klimatu (IPCC) potvrzují, že chceme-li splnit cíle Pařížské dohody a zabránit nebezpečné změně klimatu, je třeba přijmout rychlá a uvědomělá opatření na celosvětové úrovni. EU se pevně zavázala omezit globální oteplování a nastavuje konkrétní politiky v souladu s cíli pro rok 2030 a cílem klimatické neutrality do roku 2050. EU rovněž zavedla mechanismy financování, které mají zajistit udržitelnou, sociálně spravedlivou a nákladově efektivní transformaci, a ambiciózní strategii přizpůsobení se změně klimatu.

EU výrazně překročila svůj cíl **snížit** emise **skleníkových plynů** do roku 2020 o 20 % ve srovnání s rokem 1990[31]. Celkové emise skleníkových plynů[32], s výjimkou využívání půdy,

[30] Má být přijat do konce roku 2022.

[31] https://unfccc.int/sites/default/files/resource/European%20Union-BR4_C_2019_8832_and_SWD_2019_432_2.pdf

změn ve využívání půdy a lesnictví a včetně mezinárodní letecké dopravy, se v EU snížily ve srovnání s výchozím rokem 1990 o 32 %: jde o snížení ekvivalentu $CO_2$ o 1,55 miliardy tun do roku 2020. Podle předběžných odhadů však emise skleníkových plynů v EU[33] v roce 2021 opět vzrostly oproti mimořádně nízké úrovni v roce 2020[34], protože hospodářství se zotavuje z pandemie a mimořádně vysoké ceny plynu způsobily dočasný přechod od plynu k uhlí.

*Pokrok v evropských opatřeních v oblasti klimatu*
EU dosáhla významného pokroku při realizaci **Zelené dohody pro Evropu**. V červenci 2021 Komise navrhla **komplexní balíček právních předpisů v oblasti klimatu a energetiky** (dále posílený nejnovějším **plánem REPowerEU**), který je v současné době projednáván Evropským parlamentem a Radou, aby se zajistilo, že politický rámec EU bude vyhovovat zvýšenému cíli EU v oblasti klimatu do roku 2030. V roce 2022 byl jmenován **Evropský vědecký poradní výbor pro změnu klimatu**, který má poskytovat nezávislé vědecké poradenství ohledně opatření EU a cíle v oblasti klimatu. Komise rovněž přijala **pokyny k prověřování z hlediska klimatického dopadu** a aktualizovala své **nástroje pro zlepšování právní úpravy**, aby zajistila, že při posuzování toho, zda jsou návrhy opatření v souladu s klimatickou neutralitou a pokrokem v oblasti přizpůsobení, bude uplatňovat stejný přístup, jak je stanoveno v právním rámci pro klima.

V roce 2022 EU rovněž posílila svá politická opatření v klíčových odvětvích legislativním návrhem nového **nařízení o F-plynech** s cílem dosáhnout dalších kumulativních úspor emisí do roku 2050. Další legislativní návrh na zpřísnění **emisních norem $CO_2$** pro těžká nákladní vozidla má být předložen do konce roku 2022.

*Energie z obnovitelných zdrojů*
V roce 2020 **dosáhla EU podílu obnovitelných zdrojů energie (OZE) na hrubé konečné spotřebě energie ve výši 22,1 %, čímž překročila cílovou úroveň 20 %** stanovenou pro rok 2020[35]. Celkový podíl obnovitelných zdrojů (OZE) se v letech 2019 až 2020 zvýšil o 2,2 procentního bodu, k čemuž přispěla nižší spotřeba energie v důsledku pandemie COVID-19. Podíly OZE v roce 2020 se v jednotlivých členských státech značně liší. Nejvyššího podílu v roce 2020 dosáhlo Švédsko (60,1 %), následované Finskem (43,8 %) a Lotyšskem (42,1 %). S ohledem na vnitrostátní zavádění a aktuálně oznámené statistické převody dosáhly svého vnitrostátního cíle pro rok 2020 všechny členské státy kromě Francie[36]. Belgie, Irsko, Lucembursko, Nizozemsko a Slovinsko použily k dosažení svého cíle v oblasti OZE ve směrnici o obnovitelných zdrojích energie statistické převody.

[32] V rámci programu Copernicus poskytuje služba monitorování atmosféry (CAMS) údaje o monitorování emisí v téměř reálném čase a produkty, které pomáhají při posuzování snížení emisí a vzdálenosti od cíle s ohledem na nařízení EU a mezinárodní právně závazné politické nástroje (Pařížská dohoda).
[33] Přibližné odhady emisí skleníkových plynů za rok 2021 zveřejní EEA na konci října 2022 a uvede je ve zprávě EEA „Trendy a prognózy v Evropě 2022“ a ve zprávě o pokroku v oblasti klimatu.
[34] Jak je uvedeno v inventuře skleníkových plynů, kterou EU předložila UNFCCC v roce 2022. Předběžné údaje budou poskytnuty spolu se zprávou o pokroku v oblasti klimatu za rok 2022, která má být zveřejněna do konce října 2022.
[35] Podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES ze dne 23. dubna 2009 o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů.
[36] Francie dosáhla 19,1 %; svého cíle nedosáhla o 3,9 % procentního bodu.

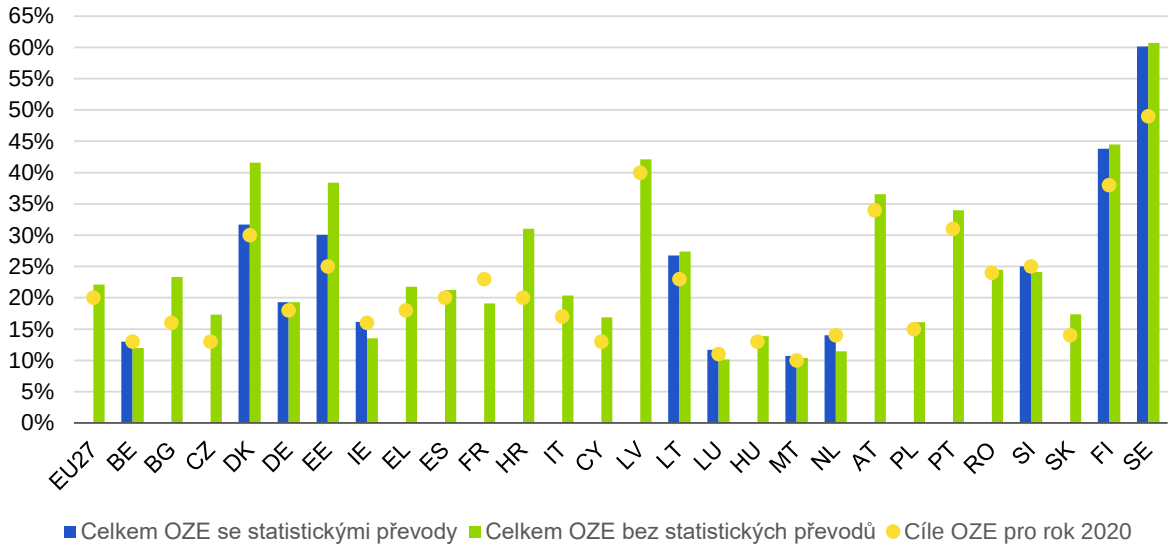


*Obrázek 3: Celkové podíly OZE se statistickými převody a bez nich v porovnání s cíli OZE pro rok 2020. Zdroj: Eurostat SHARES (podíly); první směrnice o obnovitelných zdrojích energie (RED I).*

S příspěvkem 37,5 % v roce 2020 je relativní podíl obnovitelných zdrojů největší v odvětví **elektřiny**. Podíl obnovitelných zdrojů v odvětví **vytápění a chlazení** v roce 2020 dosáhl 23,1 %. V odvětví **dopravy** jsou podíly relativně nižší a v roce 2020 dosáhly 10,2 %. **Bioenergie** je i nadále hlavním zdrojem energie z obnovitelných zdrojů v EU: v roce 2020 její podíl na celku činil 58,1 %. V Evropě zůstává bioenergie zdaleka hlavním obnovitelným zdrojem energie (přibližně 60 %). S ohledem na snižující se propady uhlíku a potřebu zachovat biologickou rozmanitost posiluje návrh Komise na revizi směrnice o obnovitelných zdrojích energie v balíčku „Fit for 55" kritéria udržitelnosti pro využívání biomasy pro energii a zahrnuje povinnost členských států uplatňovat ve svých režimech podpory kaskádové využívání.

V současné době se v Radě a Evropském parlamentu projednává návrh na **zvýšení celkové ambice pro OZE na 45 %** a **urychlení postupů udělování povolení**. Rychlé přijetí v rámci revize směrnice o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (RED II) by bylo klíčovým prvkem pro podporu dalšího zavádění energie z obnovitelných zdrojů. K dosažení nového, vyššího cíle 45 %, který navrhuje plán REPowerEU, bude zapotřebí prudce zvýšit využívání energie z obnovitelných zdrojů, přičemž jde o téměř trojnásobek průměrného ročního nárůstu za poslední desetiletí. K dekarbonizaci dopravy mohou udržitelným způsobem přispět pokročilá biopaliva[37] spolu s palivy z obnovitelných zdrojů nebiologického původu. **Směrnice RED II stanoví cíl 3,5% podílu pokročilých biopaliv v roce 2030**. Od roku 2016 se produkce v EU více než zdvojnásobila na 1 224 ktoe v roce 2020. Kromě toho byl v revizi směrnice RED II navržen také cíl pro paliva z obnovitelných zdrojů nebiologického původu ve výši 2,6 % v roce 2030.

Pokud jde o dopravu, strategie pro udržitelnou a inteligentní mobilitu vytváří základ pro to, jak může dopravní systém EU dosáhnout své ekologické transformace. Několik opatření strategie již bylo dokončeno – Komise navrhla zvýšit výrobu a využívání udržitelných leteckých a námořních paliv prostřednictvím iniciativ **pro námořní paliva (FuelEU Maritime)** a **pro letecká paliva (ReFuelEU Aviation)** a zintenzivnit zavádění a využívání

[37] Suroviny uvedené v příloze IX směrnice o obnovitelných zdrojích energie.

obnovitelných a nízkouhlíkových paliv a související infrastruktury prostřednictvím nařízení o infrastruktuře pro alternativní paliva.

Pro úspěch transformace energetiky **je klíčové urychlené a úplné provedení směrnice o obnovitelných zdrojích energie RED II z roku 2018**, protože vytváří základ pro širší zavádění OZE. Komise v současné době kontroluje provedení ve vnitrostátním právu a zahájila řízení o nesplnění povinnosti proti všem členským státům, jež se nacházejí v různých fázích.

### 3.2 Energetická účinnost

S ohledem na jedinečnou situaci související s pandemií COVID-19 **EU dosáhla cílů pro rok 2020 v oblasti spotřeby primární energie i konečné spotřeby energie**. Spotřeba primární energie v EU dosáhla 1 236 Mtoe, což je o 5,8 % méně, než činil cíl pro rok 2020. Spotřeba primární energie klesla třetí rok po sobě a byla o 8,7 % nižší než v roce 2019. Konečná spotřeba energie dosáhla 907 Mtoe a byla o 5,4 % nižší než cíl pro rok 2020, přičemž v porovnání s konečnou spotřebou energie v roce 2019 došlo k poklesu o 8 %. Po šesti letech neustálého růstu se jednalo o druhý rok poklesu v řadě. Pokud jde o spotřebu primární energie, všechny členské státy s výjimkou Belgie, Bulharska a Polska dosáhly svých vnitrostátních příspěvků pro rok 2020. V případě konečné spotřeby energie nedosáhly svých vnitrostátních příspěvků Belgie, Bulharsko, Německo, Litva, Rakousko a Švédsko.

Pokud jde o článek 7 směrnice o energetické účinnosti, kumulativní úspory energie za období 2014–2020, které jsou dostupné za 24 členských států, činily 197,5 Mtoe, což odpovídá 103 % součtu povinných kumulativních úspor v konečném využití energie za období 2014–2020 (191,7 Mtoe) – a 97,5 % (202,5 Mtoe) pro 27 členských států. V závislosti na konečných hodnotách dosažených třemi chybějícími členskými státy by součet kumulativních úspor požadovaných po 27 členských státech mohl být splněn. Z 24 členských států, jež úplné údaje o dosažených úsporách předložily, čtrnáct členských států své povinné úspory energie splnilo, zatímco deset členských států svých povinných úspor energie nedosáhlo.

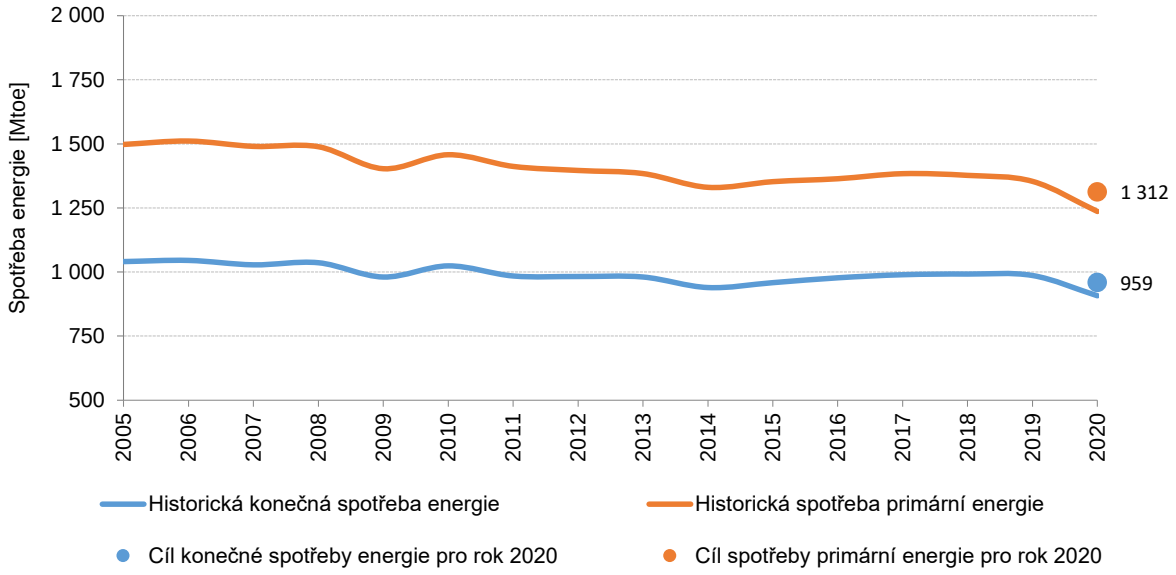


*Obrázek 4. Vývoj konečné spotřeby energie a spotřeby primární energie v EU od roku 2005 do roku 2020 (tečky představují cíle EU v oblasti energetické účinnosti do roku 2020). Zdroj: Eurostat, JRC, 2022.*

**Spotřeba energie v roce 2020 byla nepochybně ovlivněna pandemií COVID-19.** Tato výjimečná situace vedla k mírnému nárůstu spotřeby energie v sektoru bydlení v důsledku prodloužení doby, kterou lidé tráví doma (omezení volného pohybu osob a práce na dálku), a k poklesu spotřeby energie v dopravě, průmyslu a službách. Nejvýraznější pokles spotřeby byl zaznamenán v odvětví dopravy, a to kvůli prudkému poklesu aktivity, zejména v důsledku cestovních omezení během pandemie COVID-19.

**V období 2005–2020 měla spotřeba energie v EU obecně klesající tendenci**, jak je znázorněno na obrázku 4**.** Pokles spotřeby energie byl doprovázen celkovým poklesem energetické náročnosti a spotřeby energie na obyvatele, což odráží možné zvýšení konkurenceschopnosti.

**Pokud jde o pokrok při plnění cílů pro rok 2030**, spotřeba primární energie v EU byla o 7,2 % vyšší (a konečná spotřeba energie byla o 9,6 % vyšší) než cílové úrovně spotřeby energie pro rok 2030. To představuje **snížení o 32,5 % ve srovnání s výchozí hodnotou referenčního scénáře z roku 2007**. Pokud však chceme dosáhnout strukturálního snížení spotřeby energie a splnit nový cíl 13 % navržený v plánu REPowerEU, je třeba vyvinout mnohem větší úsilí.

*Budovy a výrobky*

Několik opatření v rámci **akčního plánu „renovační vlna“** již bylo dokončeno nebo významně pokročilo s cílem **alespoň zdvojnásobit roční míru energetické renovace budov do roku 2030** a podpořit hlubší energetické renovace.

Členské státy předložily své **vnitrostátní dlouhodobé strategie renovací** s konkrétními politickými opatřeními pro snazší přístup k financování, podporu poradenských nástrojů, jako jsou jednotná kontaktní místa, řešení energetické chudoby, snižování energetické náročnosti veřejných budov a lepší informovanost[38]. Od začátku roku 2021 **se téměř nulová spotřeba energie stala oficiální normou pro nové budovy v EU**.

Zveřejněním oficiálního **sdělení o Novém evropském Bauhausu (NEB)[39]** byl zahájen přechod mezi fází společného navrhování a realizací iniciativy Bauhaus a byly představeny činnosti, které budou dále podporovat cíle iniciativy. Jedním z klíčových nástrojů je **laboratoř NEB**, jejímž cílem je propojit lidi při práci na konkrétních a hmatatelných projektech. Od dubna 2022 již bylo v tomto rámci zahájeno osm opatření, včetně **strategie označování NEB**, systémů financování, vzdělávání a regulace.

**Ekodesign a označování energetickými štítky** jsou zásadním příspěvkem rostoucího významu pro cíle Zelené dohody pro Evropu a balíčku „Fit for 55“, stejně jako pro spotřebitele, kteří čelí vysokým cenám energií a jejichž účty by jinak byly mnohem vyšší. **Celkové odhadované úspory energie dosažené díky všem opatřením v oblasti ekodesignu a označování energetickými štítky činily v roce 2020 1 037 TWh/rok (nebo 89 Mtoe/rok), což odpovídá 7,2 % celkové spotřeby primární energie v EU v roce 2020**. V porovnání s odhadem pro rok 2020 zveřejněným v posledním vydání zprávy o zohlednění dopadů ekodesignu[40] (60 miliard EUR) se odhaduje, že v roce 2021 se snížení spotřebitelských výdajů zhruba zdvojnásobilo (přičemž dosáhlo více než 120 miliard EUR) a

[38] S cílem sdílet osvědčené postupy mezi členskými státy vypracovala Komise pracovní dokument útvarů Komise (SWD), který analyzuje vnitrostátní dlouhodobé strategie renovací v členských státech.
https://energy.ec.europa.eu/system/files/2021-12/swd-on-national-long-term-renovation-strategies.pdf

[39] https://new-european-bauhaus.europa.eu/about/about-initiative_en

[40] https://op.europa.eu/cs/publication-detail/-/publication/568cac02-5191-11ec-91ac-01aa75ed71a1

v roce 2022 může být ještě vyšší[41]. Dne 30. března 2022 přijala Komise aktualizovaný pracovní plán týkající se ekodesignu a označování energetickými štítky pro výrobky spojené se spotřebou energie[42], jehož provádění představuje významný potenciál úspor v nadcházejících letech.

### 3.3 Energetická bezpečnost

**Evropská bezpečnost dodávek energie byla robustní navzdory výjimečným výzvám**, a to díky odolnosti stávajícího rámce, posílené připravenosti založené na duchu solidarity mezi členskými státy, rychlé politické podpoře během posledního roku a silné spolupráci s našimi mezinárodními partnery. Nařízení o transevropské energetické síti (TEN-E) k této robustní bezpečnosti dodávek významně přispělo propojením energetických systémů členských států prostřednictvím projektů společného zájmu.

EU **se připravuje na různé možné scénáře narušení** tím, že vypracovává komplexní přehled připravenosti a zavádí opatření na vnitrostátní úrovni i na úrovni EU s cílem posílit připravenost a bezpečnost dodávek energie. **Regionální spolupráce a solidarita budou** mít v těchto těžkých dobách **i nadále zásadní význam pro zajištění odolnosti EU** a umožnění toků a přístupu ke skladovacím zařízením přes hranice možné za všech situací. V tomto ohledu skupiny na vysoké úrovni podle nařízení o TEN-E strategicky koordinují společné provádění přeshraničních projektů společného zájmu a dohlížejí na něj.

**Evropské koordinační skupiny** pro jednotlivá odvětví (elektřina, plyn a ropa) se pravidelně scházely a hrály klíčovou roli při sledování bezpečnosti dodávek, výměně informací a koordinaci opatření, aby byly připraveny na všechny možné scénáře.

Pokud jde o provádění **pravidel bezpečnosti dodávek plynu**[43], všechny členské státy zavedly národní plány pro stav nouze, aby zabránily narušením dodávek plynu nebo zmírnily jejich dopad. Členské státy dosáhly pokroku při uzavírání dvoustranných dohod o solidaritě. V odvětví elektroenergetiky byl v rámci provádění **nařízení o rizikové připravenosti**[44] vytvořen první soubor vnitrostátních plánů rizikové připravenosti. Pokud jde o bezpečnost **dodávek ropy**[45], osmnáct členských států (včetně dvou členských států, které nejsou členy Mezinárodní energetické agentury) se dne 1. března a dne 1. dubna zúčastnilo kolektivní akce, kterou iniciovala agentura, aby byly k dispozici nouzové zásoby ropy. V červnu vydala Komise doporučení[46], aby členské státy nedoplňovaly nouzové zásoby na úroveň požadovanou směrnicí o zásobách ropy alespoň do dne 1. listopadu, aby se zabránilo dalšímu tlaku na ropný trh.

Budoucí energetický systém bude vyžadovat více nástrojů flexibility, jako je odezva na straně poptávky nebo ukládání energie. Komise pracuje na určení klíčových opatření EU na podporu rozvoje **ukládání energie**, které bude v budoucnu sloužit jako klíčový nástroj flexibility.

---

[41] Viz oddíl 6 SWD/2022/0101 final.

[42] C/2022/2026, Úř. věst. C 182, 4.5.2022, s. 1.

[43] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1938 ze dne 25. října 2017 o opatřeních na zajištění bezpečnosti dodávek zemního plynu a o zrušení nařízení (EU) č. 994/2010.

[44] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/941 ze dne 5. června 2019 o rizikové připravenosti v odvětví elektroenergetiky.

[45] Směrnice Rady 2009/119/ES ze dne 14. září 2009, kterou se členským státům ukládá povinnost udržovat minimální zásoby ropy nebo ropných produktů.

[46] Doporučení Komise (EU) 2022/867 ze dne 1. června 2022 o uvolnění nouzových zásob ropy členskými státy po invazi na Ukrajinu (Úř. věst. L 151, s. 72).

V návaznosti na studii[47] zveřejněnou v říjnu 2021 Komise pečlivě sleduje potenciální úzká místa v **dodavatelských řetězcích surovin** pro energetické technologie, které jsou kritické pro energetickou bezpečnost a přechod na čistou energii.

### 3.4 Vnitřní trh s energií

V souvislosti s drasticky rostoucími cenami energie pověřila Evropská komise **Agenturu** Evropské unie **pro spolupráci energetických regulačních orgánů (ACER)**, aby posoudila **přínosy a nevýhody současného uspořádání velkoobchodního trhu s elektřinou v EU**. V dubnu 2022[48] **dospěla agentura ACER k závěru, že současná energetická krize je v podstatě cenovým šokem u plynu**, který má dopad i na ceny elektřiny.

Agentura ACER rovněž dospěla k závěru, že **přeshraniční obchod a velké úsilí vynaložené na další integraci trhů s elektřinou v Evropě znamenaly** v posledním desetiletí **pro spotřebitele značné přínosy**. Odhaduje se, že díky umožnění přeshraničního obchodu mezi členskými státy a zlepšení bezpečnosti dodávek v širší zeměpisné oblasti dosáhnou tyto přínosy přibližně 34 miliard EUR ročně. Zpráva agentury ACER zdůrazňuje, že se uvedené přínosy projevily i v současné krizi, kdy nám integrovaný trh pomohl vyhnout se omezování dodávek elektřiny nebo stavům blackoutu v některých regionech.

**Propojování trhů**, což znamená, že s elektřinou a kapacitami propojovacích vedení pro její přenos lze snadno obchodovat na společné obchodní platformě EU, se dále zlepšilo, a to jak na denním, tak na vnitrodenním trhu. Propojení denních trhů bylo úspěšně rozšířeno na všechny hranice mezi členskými státy EU. V zájmu další optimalizace využívání propojovacích vedení pracuje Komise na rozšíření propojení trhů na Energetické společenství.

V souvislosti s drasticky zvýšenými cenami elektřiny zveřejnila Komise sdělení o **krátkodobých intervencích na trhu a dlouhodobém zlepšení uspořádání trhu s elektřinou[49]**. Komise si je vědoma, že může existovat prostor pro další optimalizaci fungování uspořádání trhu s elektřinou, a proto zahájila proces posuzování dopadů a diskutuje s členskými státy o možných zlepšeních. Je nutné rozvíjet odolnější a účinnější dlouhodobé trhy, které budou jak hnací silou transformace energetiky, tak budou lépe chránit spotřebitele a malé podniky před kolísáním cen. Tento proces bude rovněž využit k posouzení rámce REMIT[50], s cílem účinněji zmírnit rizika zneužívání trhu zlepšením transparentnosti a kvality tržních údajů a zajištěním lepšího vymáhání v případě porušení pravidel.

**Úsilí o optimalizaci fungování uspořádání trhu s elektřinou by nemělo zpomalit** úsilí o provádění stávajícího rámce[51]. To zahrnuje i zlepšení práv spotřebitelů; úsilí o dosažení cíle, aby v roce 2025 bylo pro obchodování k dispozici alespoň 70 % kapacity propojovacích vedení; strukturování trhu tak, aby poskytoval správné signály o tom, kde je třeba investovat; identifikaci a odstranění narušení regulačního rámce a selhání trhu a podporu reakce na straně poptávky a ukládání energie.

[47] Study on the resilience of critical supply chains for energy security and clean energy transition during and after the COVID-19 crisis (Studie o odolnosti kritických dodavatelských řetězců pro energetickou bezpečnost a přechod na čistou energii během krize COVID-19 a po ní), ISBN 978-92-76-38453-3.

[48] https://www.acer.europa.eu/events-and-engagement/news/press-release-acer-publishes-its-final-assessment-eu-wholesale

[49] COM(2022) 236 final ze dne 18. května 2022.

[50] Nařízení (EU) č. 1227/2011 o integritě a transparentnosti velkoobchodního trhu s energií.

[51] Zejména nařízení (EU) 2019/943 a směrnice (EU) 2019/944.

Aby se snížila potřeba uplatňování **kapacitních mechanismů**, je třeba lépe využívat značný potenciál flexibility na straně poptávky. Komise proto vyzvala agenturu ACER, aby provedla přípravné práce na vypracování **kodexu sítě týkajícího se flexibility na straně poptávky**.

V současné geopolitické situaci **hraje likvidní a konkurenčně organizovaný vnitřní trh s plynem důležitou roli při přilákání plynu do Evropy**. V těchto dnech jsme také svědky toho, že plyn proudí ze západní do východní Evropy v maximální kapacitě, což ukazuje, že cenové signály a stále více propojené trhy s plynem, které se v Evropě v posledním desetiletí rozvinuly, pomáhají distribuovat dodávky plynu tam, kde je to nejvíce potřeba.

### 3.5 Výzkum a inovace a konkurenceschopnost

EU čelí **technologickým i netechnologickým výzvám souvisejícím s vysokými cenami energie, narušeními dodavatelského řetězce kritických surovin, tlakem na přírodní zdroje (např. půdu a vodu) a nedostatkem kvalifikovaných pracovníků**. Vzhledem k tomu, že polovina z 30 kritických surovin uvedených na seznamu EU se dováží v objemu vyšším než 80 %, ovlivňují prudce rostoucí ceny[52] konkurenceschopnost technologií čisté energie. Více než 70 % podniků v EU, které se zabývají výrobou zařízení, se v roce 2022 potýká s nedostatkem materiálu a 30 % podniků se v roce 2022 potýká také s nedostatkem pracovních sil. Tyto trendy ukazují rostoucí riziko narušení dodavatelského řetězce čisté energie.

Aby bylo **odvětví čisté energie v EU konkurenceschopnější**, bude muset EU zabezpečit dodávky a vytvořit strategické rezervy tam, kde jsou dodávky ohroženy. Z tohoto důvodu Komise avizovala evropský akt o kritických surovinách[53], který rovněž určí strategické projekty v celém dodavatelském řetězci (těžba, rafinace, zpracování a recyklace) a zajistí, aby tyto projekty přilákaly soukromé a veřejné investice.

Snížení závislosti EU na surovinách, větší úsilí o oběhové hospodářství a překonání nedostatku kvalifikované pracovní síly vytvoří odolnější, nezávislejší, bezpečnější a cenově dostupnější energetický systém, který je nezbytný pro realizaci plánu REPowerEU. Vzhledem k tomu, že přibližně polovina snížení emisí skleníkových plynů, k němuž může dle očekávání dojít do roku 2050, vyžaduje technologie, které ještě nejsou připraveny pro trh[54], jsou **činnosti v oblasti výzkumu a inovací (VaI)** pro dosažení cílů Zelené dohody pro Evropu zásadní.

EU stojí v čele výzkumu čisté energie. Je však zapotřebí **více veřejných a soukromých investic do výzkumu a inovací**, jakož i činností v oblasti rozšiřování a zavádění. V roce 2022 EU potvrdila své **vedoucí postavení v celosvětovém výzkumu a inovacích v odvětví větrné energie**, stejně jako pozici jednoho z největších trhů pro **fotovoltaiku**, kde je konkurence v několika segmentech hodnotového řetězce stále silná. EU se také nachází na rozcestí několika technologií. Například odvětví **tepelných čerpadel** bude muset urychlit své již tak rychle rostoucí zavádění a dodavatelé v EU budou muset zvýšit výrobu. Pokud jde o **baterie**, navzdory probíhajícím iniciativám[55] představuje nedostatek domácích surovin a chybějící výroba pokročilých materiálů v EU výzvu pro konkurenceschopnost EU. Přestože se EU může spolehnout na svůj silný komplexní přístup k ovlivňování poptávky a nabídky,

[52] Ceny lithia a kobaltu se v roce 2021 více než zdvojnásobily.
[53] Jak bylo oznámeno v projevu o stavu Unie v roce 2022 dne 14. září 2022.
[54] Evropská komise, Generální ředitelství pro výzkum a inovace, Research and innovation to REPower the EU, Úřad pro publikace Evropské unie, 2022, https://data.europa.eu/doi/10.2777/74947
[55] Např. Evropská bateriová aliance a významné projekty společného evropského zájmu (IPCEI).

prudký nárůst cen elektřiny a závislost na kritických surovinách jsou také hlavními výzvami pro **výrobu vodíku** v EU **pomocí elektrolýzy**.

**Silnější ekosystém výzkumu a inovací** podporovaný programy financování EU, **posílená spolupráce** mezi členskými státy[45] a průběžné **monitorování vnitrostátních** činností v oblasti **výzkumu a inovací** jsou zásadní pro vymezení úspěšného postupu v oblasti výzkumu a inovací, překlenutí mezery mezi výzkumem a inovacemi a uplatněním na trhu, využití příležitostí technologií EU v oblasti čisté energie a posílení konkurenceschopnosti EU.

## 4. FINANCOVÁNÍ EU PRO PLÁN REPOWEREU, URYCHLENÍ PŘECHODU NA ČISTOU ENERGII A ZELENOU DOHODU PRO EVROPU

### 4.1 Hlavní investiční potřeby a dostupné financování EU pro plán REPowerEU

Podle **analýzy investičních potřeb Komise**[56] by si provádění plného potenciálu snížení závislosti na dovozu fosilních paliv z Ruska na nulu vyžádalo 300 miliard EUR, a to od současnosti až do roku 2030. Tyto investice musí doplňovat návrhy balíčku „Fit for 55“ a zahrnovat[57]: solární fotovoltaiku a větrnou energii (86 mld. EUR), vodík z obnovitelných zdrojů (27 mld. EUR), energetickou účinnost a tepelná čerpadla (56 mld. EUR), přizpůsobení průmyslu tak, aby využíval méně fosilních paliv (41 mld. EUR), zvýšení výroby biomethanu (37 mld. EUR), investice do rozvodné sítě umožňující větší elektrifikaci (29 mld. EUR), investice do nové infrastruktury pro zkapalněný zemní plyn a koridorů pro plynovody (10 mld. EUR) a ropnou infrastrukturu nezbytnou pro zajištění bezpečnosti dodávek ropy (1,5–2 mld. EUR).

**Nástroj pro oživení a odolnost (RRF) bude při řešení těchto potřeb hrát zásadní roli** prostřednictvím různých opatření, včetně kapitol REPowerEU, jako součást národních plánů pro oživení a odolnost. Plán REPowerEU i kapitoly REPowerEU v národních plánech pro oživení a odolnost by měly být rovněž zohledněny v aktualizaci vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu (která má být předložena do poloviny roku 2023). Komise poskytne k těmto aktualizacím pokyny. Komise navrhla další finanční prostředky pro RRF a zahájila dvoustranná jednání s členskými státy s cílem určit reformy a investice, které by mohly být způsobilé pro financování v rámci nových kapitol REPowerEU.

Při přípravě svých kapitol REPowerEU budou muset členské státy zohlednit **doporučení pro jednotlivé země stanovená v rámci evropského semestru**, který letos zahrnoval **doporučení pro jednotlivé země v oblasti energetiky** zaměřená zejména na další reformy a investiční potřeby související s potřebou snížit energetickou závislost a urychlit transformaci energetiky. Rámec evropského semestru bude při monitorování opatření plánu REPowerEU hrát ústřední roli. Cíle plánu REPowerEU jsou podporovány přechodem na čistou energii a budou financovány i z jiných programů EU a podporovány prostřednictvím několika iniciativ EU (viz oddíl 4.2). Financování EU doplňuje další dostupné veřejné a soukromé financování, které bude hrát klíčovou roli při realizaci investic potřebných pro plán REPowerEU.

### 4.2 Finanční podpora EU pro přechod na čistou energii

EU podporuje přechod na čistou energii prostřednictvím různých **programů**:

[56] (SWD(2022) 230 final) ze dne 18. května 2022.
[57] Odhadované hodnoty získané modelováním analýzy investičních potřeb.

- **Nástroj pro oživení a odolnost**: investice související s klimatem ve 26 schválených plánech pro oživení a odolnost[58] činí přibližně 200 miliard EUR[59], což je více než 37% závazek stanovený nařízením o RRF[60]. Největší podíl z částky přidělené na investice do klimatu je určen na čistou energii, energetickou účinnost a opatření na renovaci budov (přibližně 88 miliard EUR). Další významná část je určena na udržitelnou dopravu (přibližně 70 miliard EUR). Na vodík z obnovitelných zdrojů a nízkouhlíkový vodík je přiděleno přibližně 10 miliard EUR.
- **Politika soudržnosti** také významně podporuje energetickou účinnost, energii z obnovitelných zdrojů a energetickou infrastrukturu. V období 2014–2020 bylo na investice uznané jako prioritní v rámci plánu REPowerEU přiděleno 27,5 miliardy EUR. Pro období 2021–2027 Komise očekává, že členské státy na dané priority přidělí dalších 34–36 miliard EUR. V červnu 2022 byl s Evropskou investiční bankou (EIB) na podporu plánu REPowerEU připraven nový modelový finanční nástroj.
- **Program InvestEU**: Do července 2022 již bylo v rámci „oblasti týkající se udržitelné infrastruktury“ přiděleno přibližně 1,6 miliardy EUR ze záruky EU, včetně investic do solární fotovoltaiky, větrné energie a energetické účinnosti. Klíčové iniciativy v rámci Poradenského centra InvestEU pokrývají oblasti energetické účinnosti a vodíku:
  - Od roku 2011 nástroj ELENA podporuje rozvoj projektů v oblasti energetické účinnosti a čisté mobility. S pákovým faktorem 33 má impozantní schopnost přilákat („crowd-in“) soukromé financování. V roce 2021 bylo na osmnáct nových projektů přiděleno 35,8 milionu EUR. Očekává se, že díky nim dojde k úsporám energie ve výši přibližně 500 GWh ročně.
  - Komise spolupracuje s EIB na vypracování poradenského nástroje na podporu projektů smluv o nákupu energie z obnovitelných zdrojů, včetně podpory zavádění vodíku a elektrifikace v průmyslových odvětvích.
- **Program Horizont Evropa** přidělil na podporu výzkumu a inovací v oblasti technologií energie z obnovitelných zdrojů, energetické účinnosti, elektrifikace vytápění a chlazení a digitalizace energetického systému 15 miliard EUR.
- **Nástroj pro propojení Evropy v oblasti energetiky (CEF Energy)** financuje lepší propojení energetických sítí směrem k jednotnému trhu s energií v EU a přechod na čistou energii. Od roku 2014 podpořil nástroj CEF Energy 154 projektů celkovou částkou 5,7 miliardy EUR. V březnu 2022 Komise vyhlásila první výzvu v rámci nástroje CEF pro přeshraniční projekty v oblasti energie z obnovitelných zdrojů. V květnu 2022 vyhlásila Komise novou výzvu pro klíčové projekty přeshraniční energetické infrastruktury pro projekty zařazené na 5. seznam projektů společného zájmu EU.
- **Podprogram LIFE Přechod na čistou energii (CET)**: v květnu 2022 byla zveřejněna výzva k podávání návrhů v rámci podprogramu LIFE CET, v níž je k dispozici 98 milionů EUR na projekty v oblasti energetické účinnosti a čisté energie. Tato výzva pokrývá cíle plánu REPowerEU, jako je snížení spotřeby fosilních paliv na vytápění a urychlené zavádění energeticky účinných řešení v oblasti bydlení, podniků a veřejného sektoru.

[58] AT, BG, BE, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HR, IE, IT, LT, LU, LV, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI, SK.

[59] Výdaje uváděné v souvislosti s RRF jsou odhady, které Komise zpracovala na základě informací o sledování klimatu zveřejněných v rámci jejích analýz plánů pro oživení a odolnost. Údaje se uvádějí za 25 národních plánů pro oživení a odolnost, které Komise posoudila a schválila do 17. června 2022. Viz: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility/recovery-and-resilience-plans-assessments_en

[60] V souladu s podmínkami uvedenými v přílohách prováděcích rozhodnutí Rady, kterými se schvalují národní plány pro oživení a odolnost.

- V roce 2022 se uskuteční vůbec první přeshraniční nabídkové řízení v rámci **mechanismu pro financování energie z obnovitelných zdrojů**. Nabídkové řízení se zaměří na projekty solární fotovoltaiky. Mechanismus pomůže uvolnit celý potenciál EU v oblasti obnovitelných zdrojů a pomůže členským státům dosáhnout cíle dekarbonizace při vyšší míře spolupráce.
- Ceny uhlíku se v průběhu roku 2021 zvýšily, stejně jako celkové příjmy ze systému EU ETS, které celkem dosáhly přibližně 31 miliard EUR. Tyto peníze podpoří **Inovační fond** a **Modernizační fond**.
- **Společná zemědělská politika (SZP)** rovněž podporuje energetickou účinnost, energii z obnovitelných zdrojů a energetickou infrastrukturu prostřednictvím **Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EZFRV)**. V závislosti na zjištěných potřebách a strategii vypracované v současných programech rozvoje venkova nebo v budoucích strategických plánech SZP mají členské státy možnost podporovat investice do výroby energie z obnovitelných zdrojů nebo do zlepšení energetické účinnosti zemědělských podniků, ale také venkovských podniků.

Komise rovněž podporuje členské státy prostřednictvím **Nástroje pro technickou podporu** a poskytuje jim přizpůsobené technické odborné znalosti pro navrhování a provádění reforem, včetně reforem v oblasti přechodu na čistou energii. Komise zejména pomáhá členským státům při určování reforem a investic do postupného ukončení dovozu fosilních paliv z Ruska.

Aktivní **iniciativy EU** hrají důležitou roli při mobilizaci finančních prostředků pro přechod na čistou energii. Patří mezi ně:

- iniciativa **investiční fóra o udržitelné energii** – velmi úspěšná iniciativa usnadňující dialog mezi veřejnými a soukromými zúčastněnými stranami, jejímž cílem je mobilizovat soukromé financování pro investice do energetické účinnosti a udržitelné energetiky,
- **skupina finančních institucí pro energetickou účinnost**, jejímž hlavním úkolem je identifikovat překážky financování energetické účinnosti a poskytovat doporučení orgánům zabývajícím se tvorbou politik a finančním institucím, jak dané překážky řešit,
- **dialog investorů o energetice**, který byl zahájen v roce 2022 jako platforma zúčastněných stran sdružující odborníky na energetiku a finance s cílem identifikovat investiční překážky pro odvětví energetiky, posoudit politiky a nástroje financování a navrhnout příslušná řešení.

**Začleňování oblasti klimatu**

**V letech 2021–2027 je na oblast klimatu přiděleno nejméně 30 % rozpočtu EU** (oproti 20 % v letech 2014–2020). Zvláštní programy mají 30% nebo vyšší cíle výdajů v oblasti klimatu – Evropský fond pro regionální rozvoj (30%), Horizont Evropa (35%), Fond soudržnosti (37%), RRF (37%), Nástroj pro propojení Evropy (60%), LIFE (61%) a Fond pro spravedlivou transformaci (100%). V roce 2021 vyčlenily členské státy v plánech pro oživení a odolnost 40 % na investice v oblasti klimatu, což je mnohem více, než je 37% regulatorní povinnost.

### 4.3 Energetické dotace v EU

Trhy s energiemi prošly v posledních dvou letech neočekávaným a náhlým vývojem, který měl významný dopad na spotřebu a ceny energetických produktů, a to v souvislosti s omezením volného pohybu osob za pandemie COVID-19, oživením po pandemii a

současným obdobím extrémně vysokých a kolísavých cen energií. Zpráva o energetických dotacích[61], která má být zveřejněna v říjnu, i) představí konečná, přesnější čísla o vývoji energetických dotací v roce 2020, který byl ovlivněn pandemií COVID-19, a ii) provede odhady dopadu celosvětového hospodářského oživení a vysokých cen energie na energetické dotace v roce 2021.

**Poté, co v roce 2020 v EU** v důsledku omezení volného pohybu a cestování pro lidi a podniky **dotace na fosilní paliva klesly o více než 5 %, zůstaly v roce 2021 poměrně stabilní**, protože nárůst v dopravě a průmyslu byl kompenzován poklesem dotací na fosilní paliva v odvětví energetiky. Dotace na *ropné produkty*, zejména v odvětví dopravy, klesly v roce 2020 o 12 %, zatímco dotace na *uhlí* vzrostly o 7 % při mírném meziročním poklesu dotací na plyn (o 2 %), což bylo ovlivněno jejich úlohou při výrobě energie. **V roce 2021 došlo k mírnému nárůstu dotací na ropu, uhlí a zemní plyn**, přičemž **dotace na výrobu elektřiny z fosilních paliv poklesly**. Od podzimu 2021 přijalo několik členských států EU za situace souběžně rostoucích cen energií na evropských trzích opatření ke zmírnění dopadů účtů za energie na občany a podniky, která vedla k vyšším dotacím na spotřebu energie.

Dotace na *energii z obnovitelných zdrojů* se v roce 2020 zvýšily o 7 %, protože dlouhodobé režimy podpory měly stále měřitelný dopad, ale v roce 2021 mírně poklesly. Dotace na energetickou účinnost v roce 2020 klesly, ale v roce 2021 se opět zvýšily. Další nárůst dotací byl zaznamenán u *jaderné* energie, a to z důvodu plateb za předčasné uzavření jaderných elektráren ve dvou členských státech.

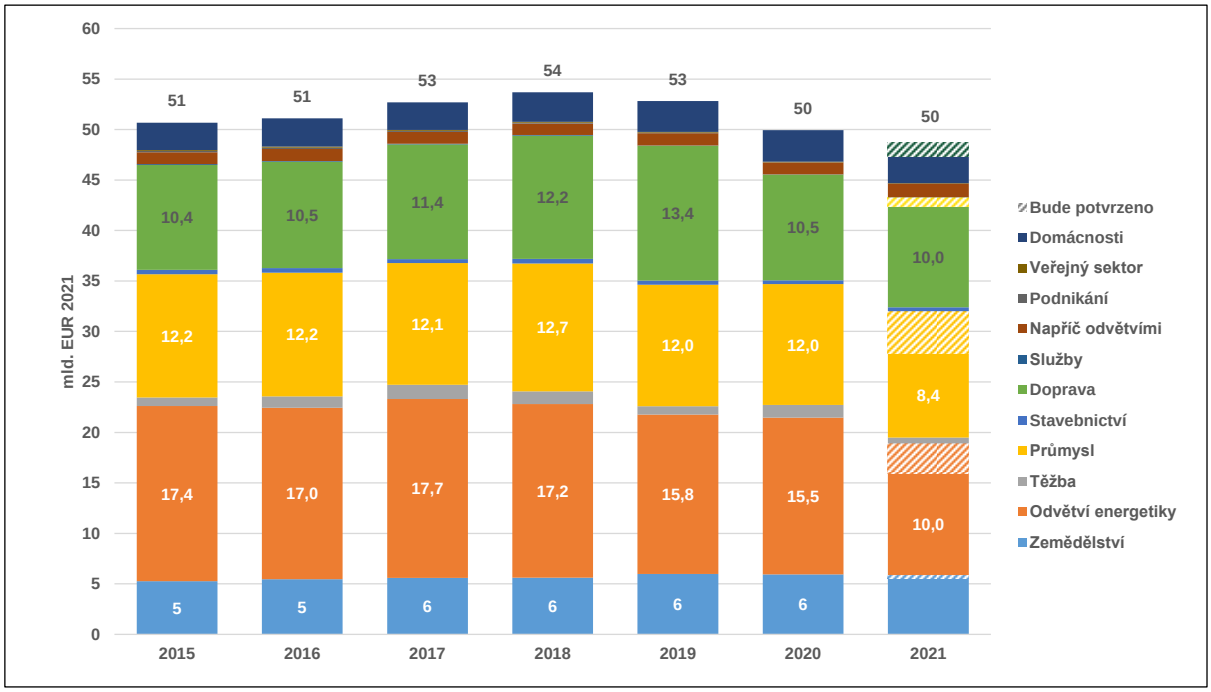


*Obrázek 5. Dotace na fosilní paliva v různých odvětvích v EU. Zdroj: Studie o energetických dotacích a dalších vládních intervencích v Evropské unii 2022.*

[61] Na základě nařízení o správě Komise každoročně podává zprávu o vývoji energetických dotací, zejména na fosilní paliva, v členských státech a o opatřeních, která země přijaly, s cílem předložit plán jejich postupného odstranění.

## Příloha I – Opatření přijatá od října 2021 s cílem řešit vysoké ceny energií

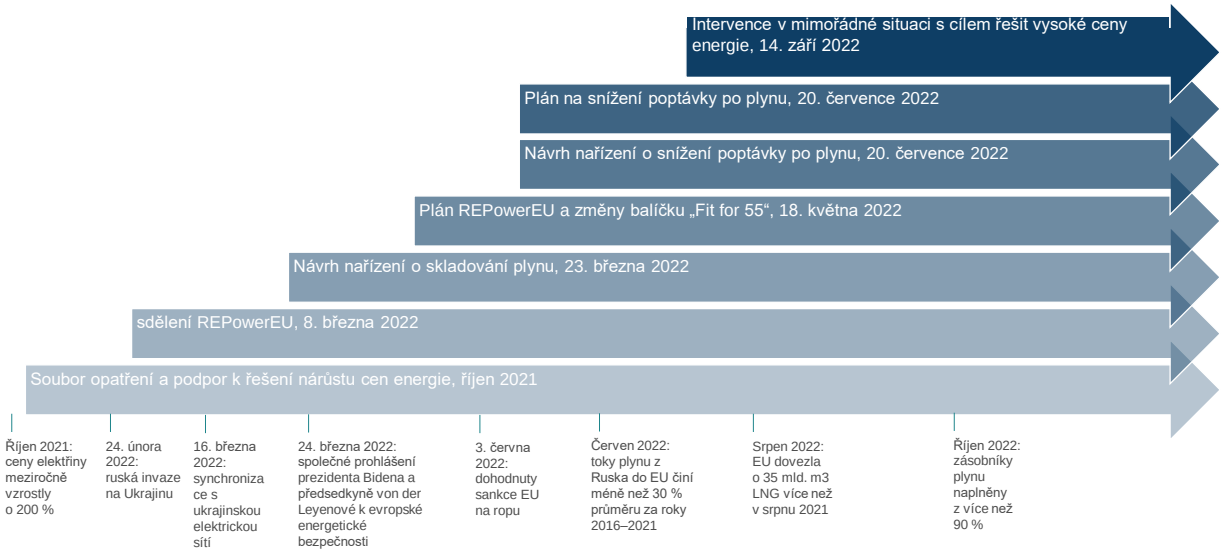


### 1. Soubor opatření a podpor k řešení nárůstu cen energie, dne 13. října 2021

- **Podporovat spotřebitele**, a to i prostřednictvím **mimořádné podpory příjmu** pro spotřebitele trpící energetickou chudobou, dočasného a cíleného **snížení daňové sazby** pro zranitelné domácnosti, povolení dočasného **odkladu úhrady faktur**, zavedení ochranných opatření, která **zabrání odpojení od rozvodných sítí**,
- **poskytnout podporu** podnikům nebo odvětvím v souladu s pravidly EU pro státní podporu,
- **posílit mezinárodní dosah v oblasti energetiky** v zájmu zajištění transparentnosti, likvidity a flexibility mezinárodních trhů,
- **prošetřit náznaky možného chování narušujícího hospodářskou soutěž** na trhu s energií a zvýšit sledování vývoje na trhu s uhlíkem,
- usnadnit **širší přístup k dohodám o nákupu elektřiny z obnovitelných zdrojů** a podpořit je doprovodnými opatřeními.

### 2. Sdělení REPowerEU, dne 8. března 2022

- **Spotřebitelé:** pokyny, které potvrzují možnost **regulovat za výjimečných okolností ceny** a stanoví, jak mohou členské státy **přerozdělit příjmy** z vysokých zisků v odvětví energetiky a obchodování s emisemi mezi spotřebitele,
- **pravidla státní podpory:** konzultace Komise s členskými státy ohledně potřeby a rozsahu **nového dočasného krizového rámce pro státní podporu** k poskytnutí podpory společnostem zasaženým vysokými cenami energií,

- **oznamuje** legislativní návrh **nařízení o skladování zemního plynu, plán REPowerEU** a posuzuje možnosti, jak **zlepšit uspořádání trhu s elektřinou**.

3. **Návrh nařízení o skladování zemního plynu, dne 23. března 2022**

- **Legislativní návrh**, kterým se zavádí minimální **povinná 80% úroveň skladování plynu** pro příští zimu,
- **sdělení**, kterým se stanoví **možnosti intervencí na trhu** na evropské a vnitrostátní úrovni a posuzují přínosy a omezení jednotlivých možností,
- **nařízení** přijato Evropským parlamentem a Radou **dne 27. června**.

4. **Platforma EU pro nákup energie, dne 7. dubna 2022**

- Dobrovolná účast členských států na **společném nákupu plynu**, aby se zajistil rovnější přístup členských států EU a podpořila bezpečnost dodávek,
- zřízení **odvětvové poradní skupiny a pěti regionálních pracovních skupin** s cílem lepšího porozumění potenciální poptávce, jež má být zavedeno do mechanismu společného nákupu.

5. **Plán REPowerEU, dne 18. května 2022**

- **Urychlit zavádění obnovitelných zdrojů energie:**
  - zvyšuje hlavní cíl pro obnovitelné zdroje energie do roku 2030 ze 40 % na 45 %,
  - **doporučení o urychlení postupů udělování povolení pro velké projekty v oblasti energie z obnovitelných zdrojů,**
  - cílená **změna směrnice o obnovitelných zdrojích energie**, aby byla uznána zásada obnovitelné energie jako převažující veřejný zájem,
  - **strategie EU pro solární energii**,
  - **iniciativa pro solární střechy**,
  - **zdvojnásobení míry využívání tepelných čerpadel**,
  - stanoví cíl **10 milionů tun domácí výroby vodíku z obnovitelných zdrojů** do roku 2030,
  - **akční plán pro biomethan**,
- **úspory energie:**
  - zvyšuje závazný cíl v oblasti energetické účinnosti do roku 2030 z 9 % na 13 %,
  - **sdělení Úspory energie v EU** podporuje posilování úspor energie,
- **diverzifikace dodávek energie a podpora mezinárodních partnerů:**
  - **vnější energetická strategie EU** posiluje angažovanost EU vůči mezinárodním partnerům a posiluje diplomatickou činnost EU v oblasti energetiky zajišťující diverzifikaci dodávek energie a posilující ekologickou a spravedlivou transformaci energetiky.

6. **Bezpečná zima díky úsporám plynu, dne 20. července 2022**

- **Nařízení o snížení poptávky po plynu (návrh), dne 20. července 2022**
  - Stanoví pro všechny členské státy cíl **snížit** ode dne 1. srpna 2022 do dne 31. března 2023 **poptávku po plynu o 15 %**,

- dává Komisi možnost po konzultaci s členskými státy vyhlásit **„výstrahu na úrovni Unie“, pokud jde o bezpečnost dodávek**, čímž se všem členským státům ukládá povinné snížení poptávky po plynu,
- **nařízení** je založeno na článku 122 SFEU a bylo přijato Radou dne **27. července**,

- **plán na snížení poptávky po plynu, dne 20. července 2022**
  - stanoví opatření, zásady a kritéria pro **koordinované snížení poptávky po plynu**,
  - stanoví **pokyny**, které mají **členské státy** zohlednit při plánování omezení,
  - podporuje **nahrazení plynu jinými palivy**, přednostně čistými zdroji energie,
  - motivuje k **celkovým úsporám energie ve všech odvětvích**.

**7. Intervence v mimořádné situaci s cílem řešit vysoké ceny energie (návrh), dne 14. září 2022**

- Navrhuje, aby členské státy cílily na snížení celkové poptávky po elektřině nejméně o 10 % do dne 31. března 2023,
- stanoví dočasný **strop příjmů u inframarginálních** výrobců elektřiny,
- stanoví dočasný **solidární příspěvek** odváděný z nadměrných zisků z činností v odvětví ropy, plynu, uhlí a rafinérií, který bude přesměrován spotřebitelům energie,
- poprvé umožňuje **regulované ceny pod úrovní nákladů** a rozšiřuje regulované ceny i na malé a střední podniky,
- nařízení je založeno na článku 122 SFEU a bylo přijato Radou dne **30. září**.